

Rafał Szyc

STRESZCZENIE ROZPRAWY DOKTORSKIEJ:

„TRANSPORT SAMOCHODOWY W ŚWIETLE WSPÓŁCZESNYCH WYZWAŃ SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH, ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM POWIATU KOŚCIERSKIEGO”.

Transport samochodowy wyróżnia się dominującym udziałem w przewozach i powszechnością wykorzystania. Dominacja transportu samochodowego jest widoczna zarówno w lądowym transporcie towarów UE, w którym ponad 73% pracy przewozowej realizowane jest tą właśnie gałęzią transportu, jak i w przewozach pasażerów, w których udział transportu samochodowego przekracza 90% pracy przewozowej transportu lądowego, z czego prawie 82% to przewozy samochodami osobowymi. Powszechność zaś obrazuje wskaźnik motoryzacji indywidualnej, którego wartość w 2017 r. w Unii Europejskiej (UE) wyniosła 507 pojazdów na 1000 mieszkańców i była mniejsza niż w Polsce – 571 pojazdów na 1000 mieszkańców. W roku 2016 na świecie zarejestrowanych było ponad 1,3 mld samochodów, a prognozy wskazują, że do 2040 r. liczba ta wzrośnie do 2 mld.

Na pozycję tej gałęzi transportu na rynku transportowym wpłynęło wiele czynników, takich jak np.: zmiany popytu (jego struktury asortymentowej, odległości przewozu, wielkości partii ładunkowej), korzyści społeczno-gospodarcze związane z jej rozwojem, polityka wspierania jej rozwoju poprzez m.in. budowę autostrad oraz zalety tej gałęzi, takie jak: możliwość przewozów „od drzwi do drzwi”, elastyczność oraz stosunkowo niskie koszty operacyjne.

Celem pracy jest zbadanie wpływu współczesnych wyzwań i przemian społeczno-gospodarczych zarówno w wymiarze globalnym, jak i regionalnym na pozycję transportu samochodowego na rynku transportowym oraz roli transportu samochodowego w kształtowaniu tych przemian.

W pracy sformułowano pięć hipotez:

1. Między współczesnymi kierunkami rozwoju społeczno-gospodarczego a transportem samochodowym istnieją współzależności.
2. Internalizacja kosztów zewnętrznych stanowi skuteczny mechanizm częściowego redukcji negatywnego wpływu transportu samochodowego na środowisko.

3. Transport samochodowy generuje korzyści zewnętrzne, w tym zwłaszcza stymuluje innowacyjność gospodarki.
4. Inteligentne systemy transportowe (ITS) wpływają na konkurencyjność transportu samochodowego oraz przedsiębiorstw transportowych.
5. Transport samochodowy jest ważnym czynnikiem rozwoju społeczno-gospodarczego najbiedniejszych regionów – zwiększa dostępność transportową i przedsiębiorczość związaną z tą gałęzią transportu.

W dysertacji wykazano, że transport samochodowy jest ściśle związany z globalizacją, która generuje coraz większe zapotrzebowanie na usługi również tej gałęzi transportu, zaś transport samochodowy umożliwia poprawę jakości świadczonych usług w globalnych łańcuchach dostaw. Jednak transport samochodowy jest również najmniej bezpieczną oraz najbardziej szkodliwą dla środowiska gałęzią transportu. Ma on duży wpływ na zdrowie i bezpieczeństwo człowieka, zagospodarowanie terenu i zanieczyszczenie powietrza, czego skutkiem są wysokie koszty zewnętrzne tej gałęzi transportu. Wyzwaniem zglobalizowanego świata jest idea zrównoważonego rozwoju, jako odpowiedź na problem rosnących potrzeb transportowych, kosztów ich zaspokojenia i degradacji środowiska, do której przyczynia się w istotny sposób transport samochodowy.

W pracy wykazano, że transport samochodowy jest również generatorem korzyści zewnętrznych, których jednym z przykładów są innowacje. Innowacje w transporcie samochodowym zwiększają jego przewagę konkurencyjną, umożliwiają zaspokojenie wzrastających potrzeb przewozowych w ekonomicznie efektywny sposób. Redukują też koszty zewnętrzne transportu, mogą zatem ułatwić zrównoważony rozwój transportu. Szczególnym rodzajem innowacji w transporcie samochodowym są inteligentne systemy transportowe (ITS). Dzięki ich zastosowaniu można zwiększyć efektywność transportu samochodowego. ITS łagodzą negatywne skutki kongestii i zmniejszają zagrożenie bezpieczeństwa, między innymi poprzez integrację gałęzi i środków transportu. Innym narzędziem zachęcającym do proekologicznych zachowań, zarówno użytkowników jak i producentów samochodów, może być internalizacja kosztów zewnętrznych transportu, rozumiana jako uwzględnienie kosztów zewnętrznych w całości procesu rynkowego dzięki wykorzystaniu do tego celu regulacji prawnych lub cenowych.

Przeprowadzone w pracy badania wykazały, że transport samochodowy jest ważnym czynnikiem rozwoju społeczno-gospodarczego najbiedniejszych regionów – zwiększa dostępność transportową i przedsiębiorczość związaną z tą gałęzią transportu. Transport samochodowy wpływa pozytywnie na jakość życia społeczeństwa, szczególnie w najmniejszych regionach o

małej dostępności transportowej, gdzie jest często jedyną możliwą formą zaspokajania potrzeby mobilności i głównym kierunkiem rozwoju przedsiębiorczości.

Wyniki przeprowadzonych w pracy badań potwierdzają postawione hipotezy badawcze, że istnieją wielopłaszczyznowe powiązania transportu samochodowego z rozwojem społeczno-gospodarczym. Rola tej gałęzi transportu w gospodarce, pomimo licznych działań mających na celu jej ograniczenie, ze względu na wysokie koszty zewnętrzne, zarówno w skali mikro, jaki makro będzie istotna. Polityka zrównoważonego rozwoju, mająca na celu zaspokojenie potrzeb społecznych w sposób ekonomicznie opłacalny i racjonalny ekologicznie będzie stymulować rozwój innowacji, w tym zwłaszcza ITS. Pozwolą one na ograniczenie kosztów zewnętrznych tej gałęzi transportu, ale jednocześnie będą stymulować rozwój innowacyjności gospodarki.

